

Universitätsbibliothek Paderborn

Themis Dea, Sev De Lege Divina; Stephani Pighii Campensis

Pighius, Stephanus Vinandus
Antverpiae, 1568

Reverendissimo Et Illvstrissimo Atrebatensium Episcopo, D. Antonio Perrenoto, Stephanus Vina[n]dus Pighius, Campenis, S. D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12935

REVERENDISSIMO

Atrebatensium Episcopo, D. Antonio Perrenoto, Stephanus Vinádus Pighius, Campensis, S. D.

OREVMA illud argenteum in Atrebatum agro repertum, Presul amplisfime, antiquissimu esse, tam forma, quam artificis non imperita, sed plane secura manus indicat. Videtur autem ex eo poculorum genere esse, quæ apud veteres ob cælaturæ argumentum vocabantur Dio-Dionysiacii nysiaca, tam in mensis quàm in sacri ficijs vsu cognita, & à Græcis ob formā κότυλοι, vel si minora erat κοτυλίσ- cotylifus. vocabulo proprio appellata. De quoru forma & vsu hic adijcere quedam, non absurdum videtur. Forma cotylis erat orbiculata, pro-Cotylorum

fimile.

156 MYTHOLOGIA funda, & sine merginis latitudine ampliore. Apollodorus poculi genus altum & profundum esse vult. nam

cotyle quid. omne concauum antiqui κοτύλω (inquit)appellarunt:vt manuum & etia coxendicum concauitatem. Sic Æ-

schylus cymbala, vocauit cotylas, vt

apud Athenæum legimus. Et in polypi flagellis extremi caliculi quibus

sorbent, & adhærent, deriuatiue co-

tyledonas dixêre Græci, acetabula

vocat Latini, à simili vasculo, quo in mensis acetum apponi solebat, quod

Græcis item cotyledő, vel oxybaphű nuncupatur. Variasse sæpius cotyli

formam veteres, ex Athenxo facilè colligitur: apud quem Alceus aurem

aliquoties vnam habuisse prodidit. Diodorus aures no habere, & label-

lo profundo simile esse contendit,

adeò vt quandoque ansatum, quandoque verò sine ansafuisse, siat veri-

fimile.

Polyporum ealiculi.

Cotyledon,

- min

simile. Vino autem potando comodu fuisse, & vsitatú docet Ion. Chius, Cotylum vino plenum dicens. Pro- congli vsimbat hoc itidé vulgatissimú antiquitus prouerbium, quod ex Clitarcho & Zenodoto ita citat Athenæus.

πολλά μεταξύ σέλει κοτύλης, Ε χείλεος άκρε.

Quod paulò apud Gellium aliter re citat Sulpicius Apollinaris grammaticus, pro cotylacalicem ponens: iam verò vt in sacrificijs etiam vsui fuerit, ex Platone, Eubulo, Aristophane, & Polemone latiùs explicat idem Athe næus libro x 1. adijcitq; ex Pamphilo proprium Dionysio esse poculum, cotylus Dio cui sententie suffragatur etiam Iulius prius. Pollux libro v 11. ες ι δε π κότυλος (inquit) διονυσιακον ενασωμα. De cotylisco idem sentit Athenæus libro supramemorato, κοτυλίσκος δε καλείται, ὁ ίερὸς τος τοιγίσται διονύσε κρατηρίσκος. Et vas ex quo Bacchimystæ

158 MYTHOLOGIA mystæ effundunt, etiá cotyliscus appellatur, vti Nicander ait Thyatirenus illud ex Aristophanis Nebulis apponés, μη δε τέψω ποτυλίσπον. No igitur miru quod Bacchici arguméticelatura videamus plerunque ornata Dionysio sacra hæc pocula, qualia extant duo magnitudine, & artificio cotylus Nea cospicua. Alteru Neapoli in S. Restitutæ templo ex basalte marmore durissimo, ansas habens duplicatas, hederaceis obuinctas coronis, laruas in super thyrsos, & elemetoru symbola Cotylus ca. cotinens: Alteru Caietæ sine ansis ex marmore Pario candidissimo, exprimés Bacchi infaris educationé, sculptura peritissimi artificis, qui nomé suu operi preclaro adscribere no erubuit, legitur enim ita eius titulus.

Salpion Athenienfis feulptor.

politanus.

setanus.

ΣΑΛΠΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΠΟΙΗΣΕ.

Tantæautem sunt capacitatis hæc vafa,

IN ANNIPARTES. vasa, vt nunc in templis pro sacri baptismatis lauacris commodè seruiant', qualia plerumque heroibus solis dicari, & pora appellari ob am- pora. plitudinem & pondus, auctor est Athenæus, licet alibi rhyta inter capacia quoque vasa enumeret, quæ refrigerando erant accommoda.

Sed hæc de cotylorum forma atque vsu satis multa, si illud vnum adiecerim, tuum illud Toreuma mihi videri nobilis alicuius & perchari adolescentuli aliquando cinerarium fuisse. Nam aureis argenteisue cinerarium. vasis Principum ac nobilium cineres condisolere quis nescit? Cæterú à paucis forsan animaduersum est, Romanos symbola, fabulas, & hi- Moseffinges storias, quibus monumenta, aras se-di imagines in sepulchini. pulchrales & loculos ornabant, plærumque ætati vitæ, & conditioni in ijs conditoru accomodare cosueuis-

MYTHOLOGIA se, id quod nos diligéti observatione didicimus. Imò & deorum personas ad eius effigiem sæpius effictas vidimus, cuius in gratiam opus illud elaboratum erat neq; secus in hoc tuo argenteo cotylo. Panis larua imberbis, ac plane iuuenilis (Panisci diceres magis propriè) cornibus pusillis, ac primum enascentibus, ætatem indicare videtur immaturam, morte subrepti prepropera, cuius cineres in co clausos fuisse suspicamur. Eò tendunt etiam cerui & bouis cornua tenella, ex quibus facile animaliu anni colliguntur. Animalia quatuor infuper pernicissimi cursus, in hoc electa apparent, vt vitæ breuis spatiú citissimè præterlapsum exprimerent.

Argumetu Toreumatu.

S ed vt argumentum operis breuiter aperiamus, illud no videtur ex indocti sculptoris arbitrio consictu, verum (vt prisci moris erat) omnino

eft

IN ANNI PARTES. 161 est eruditú: nó magis oculos intuentium pascens, quam animos antique religionis, vel potius philosophiæ fundametis imbuens. Complectitur enim laruas deoru, qui quatuor anni partibus præsident, intermixtis & adiectis non temere symbolis alijs, quibus celi annuam circumuolutionem, elementoru coiunctiones, Solis ac lunæ in rebus omnibus procreandis socias vires, & effectus demonstrat. Naturæ igitur speculum hoc Nature spetuum Toreuma rectè ne nuncupa-culum: bimus? si Theopompus Thericleum Theopompi calicem suum affabre factum & vi-calix. no plenum laudans, ita alloquitur aptissinè:

Χώρεισυ δευρο Οπρικλέες πισον τέπνον Γενναΐον εἶδος, όυνομά σοι τιθώμεθα Αρει πά ζηττρον φύσεως, ἢν πλῆρες δοθῆς.

Imò litterata non minus videri Litterata por possunt huius generis pocula, quam L quæ

quæ ob litteras insculptas à Græcis γραμματικά ποτηρία vocari prodidit Athenæus, quale fuit illud Enalli aureum, quod è mari extractum Methymnessibus attulit, cuius in circulo vndecim litteræ Δ 1 0 Σ ΣΩ Τ Η Ρ 0 Σ conspiciebantur, veluti refert Anticlides Atheniensis libro x v 1. de reditibus: & illud argenteŭ quod Capuæ quondam Artemidi depositum fuisse scrininibus insignitum.

IN ANNI PARTES. existimo, à quibus philosophiæ, religionis, & artium bonarum omnium ingens habuerunt augmentum.Docent hoc Græcorum commenta & fabulæ, que occasionem & materiam amplissimă artificibus ingenijs primu dedére, vt potuerint diuersimodè in hisce picturæ atque sculpturæ delitijs etiam seriò ludere.

Sed quare in poculis cursum Solis frequenter notis varijs expresserint, dicendu erit, in causa esse videtur: quod vt Baccho, & Herculi, ita Soli cognato numini pocula facrarit capacia Græcorum religio. Habere enim Solem aureu poculum à Vul- solu aureum cano fabrefactum fingunt Stesicho-poculum. rus, Antimachus, & Æschylus poëtarum vetustissimi, in quo Oceanu ab occasu Orientem versus nauigare solet. Theoclytus autem εν δευτέρω ώρων, Lebes nauilebetem vocat Solis hoc nauigium, gium Solis.

veluti

MYTHOLOGIA 164 veluti & ille, qui multo prior Titanomachiam conscripsit. Plutarchus verò mepì oupnoquyias oratione prima ex poëta forsitan aliquo vetusto, calycem appellare videtur, quasi receptaculu in se continens florum & fructuum omnium semina. Dicit enim mundi atque aurei illius sæculi primordio Solem curru suo incertu tenuisse tramitem, & vix auroram ab occasu separasse, neque vt nunc conuersas anni partes frugiferis calycis coronis circunduxisse. Extant Mimnermi poëtæ versus pulcherrimi apud Athenæu, quibus Solem fingit solin lectus. in aureo lecto dormientem, in hunc vsum sibi à Vulcano facto, ab Hespe ridum terris per summa Oceani ad Æthiopes traijcere: perænigma tale poculi profunditatem significans, vt

> Eius itaque generis fabulas, occafionem

ait Athenæus.

Solis calyx.

IN ANNI PARTES. sionem dedisse veteribus arbitror, vt voluerint cæli & astrorum rationes, Solis atque Lunæ meatus per fabu- Curfabule losa ænigmata in ipsis etiam poculis in poculis. repræsentare, & aptè compositis siguris rerum causas, tanquam muta quadam poësi exprimere: vt non solum inani spectaculo delectaret oculos, sed animos etiam tacitis religionis, & philosophie preceptis instruerent, & vitam humanam ad bonos mores pellicerét. Multa enim in hoc Fabularum videntur efficta, vt templis, aris, atq; uerse. sepulchris conuenirent, plurima etia reperta cognoscimus, quæ cœnaculis, balneis, triclinijs, & vasculis etia omnis generis sunt accomoda. Nonulla quoque ob argumenti fæcunditatem & præstantiam, tain sacris quam profanis locis sunt apra. Sic quatuor anni tépestates, que à Græcis vnico vocabulo apar vocantur, in L 3 Bacchi

166 MYTHOLOGIA Bacchi, Apollinis & Herculis téplis, Solis & Lunæ operationes, effectufque demostrant. In sepulchris vitam mortalium terminis circumscribut, & omnia in lucem exorta, ad morte & tenebras necessario recidere docent. Auferunt vire presentis desiderium, & ad immortalitatis studium animos accendunt: In profanis auté locis, nempe cœnaculis, balneis & conuiuijs oblate & wpw pictura, temporis præterlabentis, & vitæ fugacis memoria, ab ocio & ludicris ad seria & resagendas, à luxu ad frugem sollicitant, vel saltem (quod corruptissimo illo sæculo non rarò interuenisse puto) mortis necessitate persuasa, explosis curis, animos ad letitiam excitant, illud poëtæ auribus hominum tacité occinentes: l'aintend ment

Quid cineri ingrato servas bene olentia mi ransferta? was oludados o viny en La Bacchi,

e An

IN ANNIPARTES.

Anne coronato vis lapide istategi? Pone merum, or talos, pereat qui crasti--me macurat. (1, olubomiloino

167

Mors aure vellens, viuite ait, venio. Adeo nihil tam præclare inuentum, quod non tadem in abusum trahant humana vitia. Sed in meliorem profecto finé, clarissime Antistes, magna veteris picturæ partem excogitatam videmus luce clarius. Monstrat idem tui Toreumatis calatura. Namq, cos typos, no Gryllos esse (ve Plinius ap . Grylli. pellat varias & ridiculas picturas) sed serij quid omnino cotinere visoopere ipsemet primo statim aspectuiagnouisti. Igitur me accersito, poculog, tradito, vt viderem omnino voduisti, nunquid abstrusi possem ex ijsma under quæ coplectitur, è tenebris in lucem eruere. Parui tuis iussis ex animo lubens. Et licer ab ea philosophiæ parte me non parum alienarit historia studi-L 4 Verni

168 MYTHOLOGIA studium, quod me iam quadrienniu ferètenuit, nihilominus pro mei ingenioli modulo, symbolorum omnium contextum ordine interpretari, & quam potui breuissime eorum rationes veterum auctorum testimonijs probare conatus sum. In quo labore, si vel ex parte aliqua tuæ expe-Stationi me satisfecisse intelligam, nihil est quod cerebrosa morer amplius quorundam iudicia, animusq, ad maiora in huiusmodi argumento tentandum tuis auspicijs mihiplurimum augebitur. Sed interim vr instituimus, ad rem ipsam pergamus.

-pooq orilin VER ist istinone over interest oribor, pol ordinis sim Tin primis, vt ordine sequamur bolorii ratio. L'naturæ (qué artifex ex vetussimo scribendi vsu in dirigendis per vasis ambitu fymbolis, cursum Solis diurnum imitando observauit) à notis L + Iludi-Verni